

Actiefit Arnhem

Enkele delen uit een grotere tekst over een gebied waar we soms lopen.
Bron: <https://airbornearnhem.nl/WillemTiemens/Ehrenfriedhof.htm>

EHRENFRIEDHOF ZIJPENDAAL

Gedurende de Tweede Wereldoorlog en enkele jaren daarna nog, heeft ten noorden van Arnhem op een landgoed dat nu de naam Schaarsbergen draagt een Duitse soldatenbegraafplaats gelegen. Deze dodenakker lag ten noordwesten van de kruising Deelenseweg – Schelmseweg,

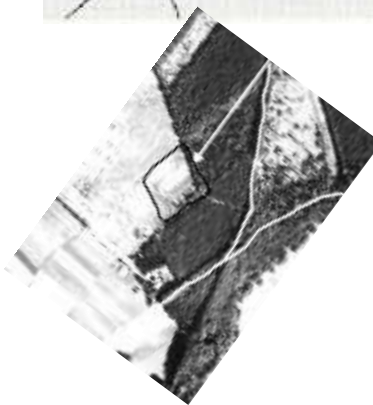
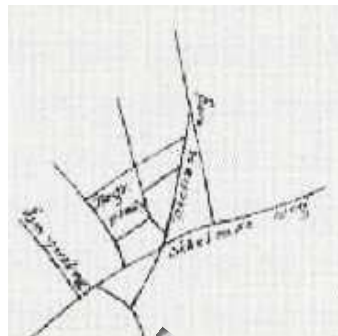
..... 12 mei 1940 .... (het was zondag, er was blijkbaar geen tijd te verliezen!) ondertekenden de eigenares van de grond waarop het ereveld zou worden aangelegd, Alwina gravin Von der Goltz – baronesse Brantsen, en haar echtgenoot Karel Leopold Eugen graaf von der Goltz¹, een verklaring waarin zij de gemeente een perceel grond ter beschikking stelden ten behoeve van 'de aanleg van een begraafplaats voor gevallen Duitse militairen'. De grond zou wel eigendom van de familie Von der Goltz blijven, zo werd bepaald.

Wie aan de zijde van de gemeente op het idee kwam om de Duitse graaf en zijn echtgenote te vragen een stuk van hun terrein beschikbaar te stellen voor de inrichting van de soldatenbegraafplaats, is niet bekend. Maar hij zal wel vermoed hebben, dat de graaf, een gepensioneerd *Generalmajor* en vleugeladjutant van de naar ons land uitgeweken *Kaiser Wilhelm II*, een dergelijk verzoek niet naast zich neer kon en wilde leggen. Dat zou immers indruisen tegen zijn soldateneer. Hoewel ook de gravin van mening was dat de Duitse doden een waardige laatste rustplaats dienden te krijgen stond zij – zo is bekend – haar grond met gemengde gevoelens af. Geen wonder, want in tegenstelling tot haar man, was Alwina, afkomstig uit een om zijn oranjegezindheid bekend staand geslacht, fel anti-Duits. "*Ze kunnen hun kerkhof krijgen, als ze er maar zorgen dat het snel vol komt,*" zo schijnt ze haar toestemming te hebben toegelicht.

Zijpendaal werd een *Waldfriedhof* ..... Het bospad dat van de Deelenseweg naar de begraafplaats voerde, kreeg een verharding.

Noodgedwongen gaven de Duitsers vanaf 17 september 1944 hun stijlvolle begrafenissen op. Erepelotons konden niet meer gevormd worden omdat de mannen wel wat anders te doen hadden. Bovendien was de aanvoer van doden veel te hoog om nog wat werk van een begrafenissen te kunnen maken.

In de geschiedenis van het *Ehrenfriedhof* is de 18^e september 1944 een gedenkwaardige dag. Opgewonden kwam de gravin 's ochtends boswachter C. Pluim roepen. Hij vond er

¹ Woonden op Het Jachthuis, tegenover kasteel Zijpendaal

de graaf dood in bed². ..... De omstandigheden ..... waren er niet naar, dat een ordelijke begrafenis op het kerkhof Vredeoord in Schaarsbergen mogelijk was. Daarom werd ervoor gekozen de graaf op het landgoed te begraven, niet ver van het huis. .... Donderdag 21 september 1944, de dag waarop het treffen van de strijdende partijen in het Arnhemse luchtruim een climax bereikte. .... tot driemaal toe moest de begrafenisstoet halt houden om dekking te zoeken voor rondom inslaande kogels en scherven. Het verhaal gaat, dat de gravin bleef staan, terwijl de overige leden van het gezelschap op de grond lagen. Het moet een bizar toneel zijn geweest.

Na de beëindiging van Market Garden:

..... Een van die problemen was de aanwezigheid in en om de stad van talloze veldgraven van Britse en Duitse gesneuvelden. .... Naar schatting 548 Duitsers brachten ze vervolgens naar *Zijpendaal*. Ze begroeven hen daar in tweepersoons graven.

.... was de begraafplaats aan het eind van de oorlog al vol. De pertinente weigering van de gravin om zelfs maar één vierkante meter grond voor de hoognodige uitbreiding beschikbaar te stellen, maakte het werk van de mensen van ..... er niet eenvoudiger op.

.... moesten er een 1.750 doden liggen. .... in de week van 13-18 september 1948 werd begonnen met de opgraving van Duitsers. Op 12 februari 1949 waren de opgravers klaar ..... naar Ysselsteyn (Limburg).

Toen ook dat werk was uitgevoerd, werd het perceel ingeplant met douglasdennen en weer teruggegeven aan de gravin. Wie nu langs de witte slagboom aan de Deelenseweg, even voorbij de kruising met de Schelmseweg, het landgoed Schaarsbergen betreedt, zal merken dat het pad dat het bos in voert, veel puin bevat; restanten van de verharding uit de tijd dat dit de toevoerweg was naar het *Ehrenfriedhof*. Waar het pad naar rechts buigt, stonden indertijd aan de linkerkant een vlaggenmast en een keet. De douglasdennen uit 1949 zijn inmiddels volgroeid. Verder valt uit niets meer af te leiden wat hier ooit aan de hand is geweest.

Cas de Bruijn

Ook interessant:

https://nl.wikipedia.org/wiki/Karl_Leopold_Eugen_von_der_Goltz

Het Jachthuis:

1910

1961

Door Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, CC BY-SA 4.0,

² Een tweede Duitse nederlaag was voor hem te veel. In de nacht van 17 op 18 september maakte hij op Het Jachthuis een einde aan zijn leven.